

Heb je al eens gedacht aan vogelvriendelijk bouwen?

Het (laten) bouwen van een huis is een complexe onderneming. Het is dan ook niet raar dat de meeste mensen niet stilstaan bij de mogelijkheden om vogels en vleermuizen onderdak te bieden. Toch is het goed daar eens over na te denken. Er zijn namelijk zeer duurzame mogelijkheden om in je woning op te nemen.

Vaak wordt er bij het inrichten van de tuin wel een nestkastje voor kool- of pimpelmeesjes opgehangen. 's Winters voeren we de vogels met behulp van voersilo's, vetbollen of stukjes brood. Veel tuinvogels kunnen in de loop der jaren wel hun nestje bouwen in hagen of struiken. Maar er zijn ook soorten die graag bij je in huis nestelen zoals de huismus en gierzwaluw. Juist voor deze vogels is het goed om voorzieningen te integreren. Wat je allemaal kan doen, check je met de Checklist Natuurvriendelijke Maatregelen aan Gebouwen. Je kunt die downloaden op www.vogelbescherming.nl/checklist
Hier volgt een aantal voorbeelden in detail.

Vogelvide

Voor huismussen is de vogelvide een goede optie. Dit is een aangepast vogelschroot (een kamvormige constructie onder de dakpannen om ongedierte buiten te houden) dat voldoet aan het bouwbesluit. Het biedt huismussen ruimte om onder de eerste rij dakpannen een nest te maken, zonder dat de ventilatie onder de pannen daar onder lijdt. Huismussen zijn erg nuttig, ouders voeren hun jongen met een enorme hoeveelheid insecten. Die vinden ze vooral tussen inheemse planten, aanplant van dit soort planten in plantsoenen en tuinen is dus raadzaam. De ouders zelf, eten vooral zaden. Om hierin te voorzien plant je onder de inheemse planten ook wat zaad leverende planten.

Met hagen en dichte struiken blijven mussen veilig voor katten en andere jagers. Tja, deze vogeltjes zijn klein, maar stellen toch wat eisen aan de leefomgeving. Daar krijg je wel wat voor terug! Insectenbestrijders die de buurt enorm opvrolijken met hun gezellige gekwetter uit de hagen of getsjilp uit de dakgoot! Zie ook www.vogelvide.nl.

Gierzwaluwen

Gierzwaluwen zijn bijzondere vogels. Ze brengen vrijwel hun hele leven vliegend door. In de lucht vinden ze hun voedsel (vliegende insecten en spinnetjes) en nestmateriaal (pluisjes, veertjes e.d.). Ze kunnen zelfs vliegend paren, drinken en slapen! Het zijn dan ook ware luchtacrobaten die enorme snelheden kunnen bereiken, vooral tijdens spectaculaire (sociale) duikvluchten boven de daken.

Gierzwaluwen zijn geen familie van andere zwaluwen, maar nauwer verwant aan andere acrobaten, de kolibries. Gierzwaluwen vinden hun voedsel op verschillende plaatsen, maar nestelen vooral in de bebouwde kom, tot midden in het centrum van de stad. Dat doen ze in allerlei holtes, bijvoorbeeld onder dakpannen, in holle gootbetimmeringen en achter boeidelen. Met onderstaande voorbeelden zijn dit soort nestplaatsen, die vaak ontstaan door verval, na te bootsen. Zo geef je gierzwaluwen de kans om je woonomgeving te verlevendigen en je het ultieme zomer gevoel te bezorgen met de geluiden die alleen tijdens de zomermaanden te horen zijn. Hou er wel rekening mee dat het lang kan duren voordat gierzwaluwen nestvoorzieningen in gebruik nemen, vooral in een gebied waar ze niet al veel voorkomen. De enthousiasteling kan ze proberen te lokken met geluiden. Meer informatie over de gierzwaluw kun je krijgen via de website www.gierzwaluwbescherming.nl of bij onze beleidsmedewerker Ecologie en Landschap, Arjen Poelmans (gemeente@winterswijk.nl, 0543 543 543)

Neststenen

Voor gierzwaluwen zijn inbouw-neststenen een zeer duurzame optie. Dit zijn nestkasten van houtbeton, een licht maar zeer stevig materiaal. Neststenen worden in de spouwmuur ingebouwd en gaan net zo lang mee als de muur zelf. Er zijn twee typen verkrijgbaar, 'zichtbaar' en 'onzichtbaar' te verwerken neststenen. De zichtbare komen gelijk met het metselwerk van de buitenmuur waardoor de voorkant van de neststeen, waarin een invliegopening aanwezig is, zichtbaar blijft. Hierdoor kunnen speelse verbanden aangebracht worden en ontstaat grote educatieve waarde. Bij de onzichtbare neststeen komt het metselwerk van de buitenmuur voor de voorkant van de neststeen, waarbij in het metselwerk een kleine opening wordt opengelaten. Dit kan op verschillende manieren: rechthoekig 3 cm hoog, 7 cm breed, rond met een diameter van 5 cm of vierkant 5 bij 5 cm. Neststenen bouw je in op een hoogte vanaf 5 meter. Dat kan bijvoorbeeld dicht onder de dakrand. Bij hellende daken onder de dakgoot of trapsgewijs langs de dakrand bij hoekwoningen, bij woningen met een plat dak bijvoorbeeld langs de dakrand. Gierzwaluwen nestelen graag bij elkaar in de buurt, daarom is het raadzaam meerdere neststenen bij elkaar in de buurt te plaatsen. Houd hierbij rekening met een minimale onderlinge afstand tussen de invliegopeningen van 40 cm en bescherm ze tegen oververhitting. Plaats ze daarom alleen in noordelijk of oostelijk georiënteerde gevels. Op de website www.gierzwaluwbescherming.nl zijn verschillende voorbeelden te zien.

Dakpannen

Je kunt voor zowel huismussen als gierzwaluwen ook speciale dakpannen aan brengen. Deze dakpannen hebben een opening waardoor de vogels onder de pannen kunnen komen. Als je dakpannen plaatst voor gierzwaluwen is het van belang, dat het dak een hellingshoek heeft van ten minste 45 graden. Dakpannen voor deze soort kun je het beste halverwege de hoogte van het dak leggen. Tot 2,5 meter onder de invliegopening mogen geen horizontale vlakken aanwezig zijn. Let ook op de oriëntatie (noord, oost of daar tussenin). Dakpannen voor de huismus plaats je onderaan de dakrand op alle windrichtingen. Zowel de gierzwaluw als huismus zijn koloniebroeders. Breng daarom meerdere pannen op één dak aan, bij voorkeur ook op meerdere huizen. Bij toepassing van beide dakpannen kun je het beste een nestbakje onder de nestpan plaatsen. Dat kan een van (ruw) hout zelfgemaakt bakje zijn (ca. zeven pannen breed, 3 aan elke kant van de speciale dakpan), maar er is ook een kant-en-klaar nestbakje te koop. De eitjes rollen niet onder de panlatten door weg en gierzwaluwen hebben meer grip op de soms gladde ondergrond.

Geïntegreerde voorzieningen

Door holle ruimtes te creëren of toegankelijk te maken kun je ook op zeer duurzame wijze nestgelegenheid voor gierzwaluwen creëren. Houd dan rekening met minimum afmetingen van bij voorkeur een bodem van 15 x 25 cm en hoogte van 13 cm. De invliegopening kan de grootte en vorm hebben zoals beschreven bij neststenen. Als je de opening aan één kant van de ruimte maakt, ontstaat er een donker hoekje in de nestplaats waar vogels zich veilig voelen. Zorg er ook voor dat je de opening 2 cm boven de bodem van de ruimte maakt, zodat eitjes en jonge vogels niet naar buiten vallen. Houd bij de plaats van een geïntegreerde voorziening voor gierzwaluwen rekening met een minimale hoogte van 5 meter en let op de juiste oriëntatie (noord, oost of daar tussenin). Creëer meerdere voorzieningen bij elkaar in de buurt.

Vleermuizen

Verschillende soorten vleermuizen zijn al gebaat bij een zeer eenvoudige voorziening. En wij zijn weer gebaat bij hun honger. Vleermuizen eten namelijk honderden insecten per nacht. En in tegenstelling tot wat het 'muis' in de naam doet vermoeden, lijken ze helemaal niet op muizen en heb je ook geen last van hun aanwezigheid.

Vleermuizen zitten graag achter een betimmering tegen de gevel als daar 2 cm ruimte achter is. Ook kan je de spouwmuur toegankelijk maken. Een heel andere manier om vleermuizen te helpen is door kunstwerken te plaatsen die ook een functie hebben voor vleermuizen.

Voor vleermuizen kun je ook houtbetonnen voorzieningen (vleermuiskasten) aanschaffen. Er zijn voorzieningen die je in kunt bouwen of die je aan bijvoorbeeld een boom hangt.

Wil je meer informatie? Neem dan contact op met onze beleidsmedewerker Ecologie en Landschap, Jolanda Snellenberg (jsnellenberg@winterswijk.nl), 0543-543543) of de Zoogdiervereniging: www.zoogdiervereniging.nl

Groenvoorziening

Door je tuin vogelvriendelijk in te richten kunnen vogels er nestgelegenheid, voedsel en een veilig heenkomen vinden. Dat kan bijvoorbeeld door een haag aan te planten in plaats van een schutting neer te zetten. Een haag heeft iets langer nodig om een afscheiding te vormen, maar is veel waardevoller voor vogels. Verder zijn besdragende struiken en dichte struiken met doorns, bijvoorbeeld een meidoorn toppers voor vogels. Bovendien geuren de bloemen heerlijk! Je kunt planten kiezen die insecten lokken, zodat insectenetende vogels er voedsel vinden.

Let bij de aanleg van een vijver, ook een waardevolle toevoeging voor een vogelvriendelijke tuin, op geleidelijk aflopende oevers. Dit voorkomt dat dieren in de vijver verdrinken. Vogels kunnen er drinken en badden.

Leg een composthoop aan of maak een hoekje waarin snoeiafval wordt neergelegd. Een takkenril is ook een goede optie. Op dit soort plaatsen vinden vogels voedsel en beschutting. Roodborst en winterkoning vinden er een plaats om te nestelen en misschien komt er wel een egel wonen!

Ga naar www.vogelbescherming.nl/tuinvogel voor tips en voorbeelden. Hier kan ook deskundig tuinadvies aangevraagd worden.

Links en leestips

Dit zijn slechts enkele voorbeelden, deze lijst is niet compleet en is willekeurig samengesteld.

- **www.vogelbescherming.nl/checklist**
Een checklist waar je door eenvoudige vragen te beantwoorden leert over de mogelijkheden voor natuurvriendelijk bouwen!
- ***Stadsvogels (bouwen, beleven, beschermen)***
Boek van Vogelbescherming Nederland. Een overzicht van vogels in de stad en de maatregelen die je voor deze soorten kunt nemen. Hierin verwijst men veel naar bovengenoemde checklist. Tirion Natuur, ISBN 978-90-5210-775-2
- ***Vogels – voorzieningen***
www.hasselfeldt-naturschutz.de (Duitstalig, houtbetonnen voorzieningen)
www.vivara.nl (nestvoorzieningen, zowel houtbeton als hout, voer, etc.)
www.waveka.nl (nestvoorzieningen van houtbeton en dakpannen)
www.reszto.nl (nestvoorzieningen van houtbeton en dakpannen)
<http://livingroofs.org> (Engelstalig, over groene en bruine daken)

www.vogelbescherming.nl/tuinvogel (beplantingstips, voorbeelden, tuinadvies)

- **Vogels – informatie**
www.vogelbescherming.nl
www.gierzwaluwbescherming.nl
- **Vleermuizen – voorzieningen**
www.hasselfeldt-naturschutz.de (Duitstalig, houtbetonnen voorzieningen)
www.vleermuizenindestad.nl/praktijkvoorbeelden-mitigatie
www.vivara.nl
www.waveka.nl
- **Vleermuizen – informatie**
www.vleermuizenindestad.nl
www.vleermuis.net (vleermuiswerkgroep Nederland)
www.zoogdiervereniging.nl
- **Insecten en groen**
www.wildeweelde.org (vereniging voor vakmensen natuurrijk groen, bijvoorbeeld tuinarchitectuur, aanleg, kwekerijen en onderhoud)
www.wildebijen.nl (informatie over de vele soorten)
www.bijenhotels.nl (hoe wilde bijen te helpen)
www.vlinderstichting.nl (informatie over vlinders, vlindervriendelijk tuinieren en meer)
www.drachtplanten.nl (lijst van planten die goed zijn voor insecten)
www.knnvhoorn.nl (zadenlijst voor planten interessant voor insecten en vogels en nestkasten)
www.knnv.nl/haarlem (zadenlijst voor planten interessant voor insecten en vogels)
www.kaardebolnijmegen.nl (kleinschalige wilde planten kwekerij)
www.dekeltenhof.nl (vaste planten kwekerij, gespecialiseerd in heemplanten)
www.deheliant.nl (wilde planten kwekerij)
www.arnicakwekerij.nl (inheemse vlinderplantenkwekerij, tuinontwerp en meer)
www.morgenster-zaden.nl (zaden van inheemse planten)
www.bolster.eu (biologische zaden)
www.vivara.nl (diervriendelijke planten)
- **Vlinders in de tuin**
Boek van de Vlinderstichting met tuinideeën en praktische tips. KNNV Uitgeverij ISBN 90-5011-124-6.
- **Naar meer natuur**
Boek van Ger Londo over het creëren van milieus voor natuurontwikkeling. KNNV Uitgeverij ISBN 9789050113069

Bron: Jochem Kühnen

http://www.xjochemx.nl/Groene_Oever/